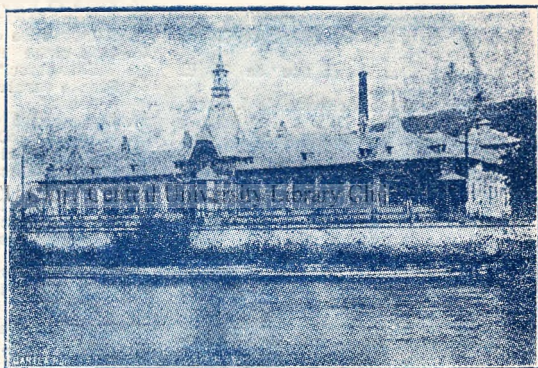

SERIA
C
NUMĂRUL

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

88

„DIN LUMEA LARGĂ”
DIRECT. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

VATRA-DORNEI

DE

I. SIMIONESCU

Profesor la Universitatea din București

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI“.

Nr.	Nr.
1. Cum era omul primitiv de I. SIMIONESCU.*	39. Noțiuni de electricitate de ING. CASETTI.
2. Viața omului primitiv de I. SIMIONESCU.*	40. M. Berthelot de CĂPIT. M. ZAPAN.
3. Gazurile Naturale de I. SIMIONESCU*	41. Izvoare actuale de energie de E. SEVERIN.
4. Albinele de T. A. BĂDĂRĂU.*	42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
8. Furnicile de T. A. BĂDĂRĂU.*	43. Viața'n munți de I. SIMIONESCU.*
9. Viața plantelor de I. SIMIONESCU.*	44. Principii de biologie de I. SIMIONESCU.
10-11. Pasteur de C. MOTAȘ.	45-46. Fauna Mării Negre de BĂCESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
14. Porumbeii mesageri de V. SADOVEANU.	47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU.*
15. Planeta Marte de ION PAȘA.	49. Petrolul de I. SIMIONESCU.*
16. Dela Omer la Einstein de GENERAL SC. PANAITESCU.	50. Șobolani și șoareci de PROF. RADU VLĂDESCU.*
17. Cum vedem de DR. I. GLĂVAN.	51. Viața la Ecuator de I. SIMIONESCU*
18. Razele X de AL. CIȘMAN.	52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU.*
19. Omul dela Cucuteni de I. SIMIONESCU.	53. E. Roux de PROF. DR. G. MARINESCU.*
20. Protozoarele de I. LEPȘI.	54. Cutremuririle de I. SIMIONESCU.*
21. Fulgerul și trăsnetul de C. G. BRADEȚEANU.	55. Cum birue viața de DR. VASILE ZAHARESCU.*
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROVANU.	56. Plante carnivore de I. POPU-CĂMPEANU.*
23. Bacteriile folositoare de I. POPU-CĂMPEANU.	57. Chilimbarul de A. RABICHON.*
24. Scrșori cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.	58. Newton de O. ONICESCU.*
25. Din Istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.	59. Fluturii de zi de I. SIMIONESCU.*
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.	60. Fluturii de noapte de I. SIMIONESCU*
27. Reumatism și arterioscleroză de DR. M. CĂHĂNESCU.	61. Giande cu secreția internă de PROF. DR. C. PARHON.*
28. Oameni de inițiativă de APOSTOL D. CULEA.	62. Sarea de PROF. DR. C. PARHON.*
29. Henri Ford de ING. N. GANEA.	63. Circulația materiei de PROF. I. SIMIONESCU.*
30. Musca de I. MUREȘANU.	64. Păseri de apă de C. S. ANTONESCU*
32. Cifrele de G. M. LĂZĂRESCU.	65. Flori de primăvară de I. SIMIONESCU.*
33. Animale de demult de I. SIMIONESCU.	66. Din viața marilor fizicieni și chimiști de C. ALLACI.*
34. Lămurirea potopului de I. SIMIONESCU.	67. Descartes de O. ONICESCU.*
35. Din viața oamenilor întreprinzători de APOSTOL D. CULEA.	68. Stelele noi de C. ARGINTEANU.*
36. Societatea națiunilor de ARTUR GOROVEI.	69. Strejăria de V. GHEȚEA.*
37. Ficatul și boalele lui de DR. M. CĂHĂNESCU.	70. Învățătura în Indi de TH. SIMENSCHY.*
38. Electrochimia și electroliza de N. N. BOTEZ.	71. Plante străine din comerț de I. POPU-CĂMPEANU.*
	72. Tutunul, fumatul, și sănătatea de DR. N. GAVRILESCU.*
	73. Boalele inimii de DR. C. BACALOGLU*.

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI“.

Nr.	Nr.
2. Despre tovărășii de PREOT C. DRON.	14. Pelagra de PROF. V. BABEȘ.*
3. Despre scarlatină de DR. I. GHEORGHIU.	15. Alegerea semințelor de C. LACRIȚIANU.
7. Morcovul și alte legume de P. ROZIADÉ.	17. Rătăcirii bolșeviste de MAIOR I. MIHAI.
8. Sifilisul de DR. E. GHEORGHIU.	20. Răsadnița și plantele din răsad de V. SADOVEANU.
10. Votul obștețesc de A. GOROVEI.	

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE DIN LUMEA LARGĂ

VATRA-DORNEI

DE

I. SIMIONESCU

Profesor la Universitatea din București

DREPT INTRODUCERE.

Dacă măcar se răsfoiește lucrarea conștiincioasă, în sine atât de importantă a d-lor dr. Țeposu și V. Pușcariu, asupra României balneare¹⁾ lesne se prinde cât de darnică a fost natura cu noi și în privința apelor minerale de tot soiul.

Vulcanismul din trecut destul de intens, pe lângă alte cauze, a contribuit la bogăția izvoarelor noastre minerale. Doar Franța din Europa poate fi comparată în această privință cu România. Mai ales emanațiunile de acid carbonic (bioxidul de carbon), sunt puzderie.

În ținutul muntos al Bistriței, borcurturile, apele gazoase, se întâlnesc des.

Vatra-Dornei din Bucovina este o asemenea localitate, între multe altele.

*

Cine a cunoscut mai îndeaproape Marienbad, poposind cât de scurt timp în Vatra-Dornei, nu poate

---

1) *Prof. Dr. V. Țeposu și Val. Pușcariu, România balneară și turistică. București. Cartea Românească 1932.*

să nu-i vină'n minte, apropierea între cele două stațiuni balneare în ce privește darurile naturei.

Pitorescul este cam același, munți nu tocmai înalți, acoperiți cu brădet mirositor ori fânețe liniștitoare. Înălțimea de 800 m., spațiul larg, inundat din plin de lumina și căldura soarelui, fac din Vatra-Dornei o localitate climaterică ideală, pentru cel care n'are nevoie decât de înviorarea sănătății.

Marienbadului îi lipsește limpedea Dornă, cu șopot muzical ori Bistrița, mai întunecată la față.

Vatra-Dornei în schimb are aceleași drumuri line ce șerpuesc printre brazi, la umbră, ori printre fânețe, la soare, corolar indispensabil curei.

Nămolul întrebuițat este adus proaspăt din tinovavele în care s'a format, în era cvaternară. S'a arătat că acest nămol provine din dospirea frunzelor de brad și pin, în primul rând, arbori cu multă rășină, cu deosebită putere medicamentoasă. Nu s'a simțit încă nevoia să se artificializeze nămolul folosit. Apa cu acidul carbonic, un prețios dar al vulcanismului, de asemenea este adusă la locul de îmbăiere fără prefaceri.

Localitatea românească este recunoscută și de specialiști străini, drept una din cele mai renumite.

Prof. agregat Dr. I. Gheorghiu, directorul științific al băilor, a dovedit cu date din studiile specialiștilor străini că acidul carbonic de la Vatra-Dornei este superior ca efect terapeutic chiar celui de la Royat, putându-se compara mai mult cu cel dela Neuheim stațiuni vizitate de mulți dintre noi.

Domnul a dat; omul poate împlini natura.

Condițiunile toate sunt de așa fel în cât ar fi păcat ca Vatra-Dornei să trăiască într'o lâncezeală dăunătoare chiar pentru țară.

Frumusețea, împrejurimilor apropiate, drumurile relativ deschise spre toate părțile țării, superioritatea băilor, sunt atâtea avantaje naturale care nu

se întâlnesc ori unde ; ar putea servi cu oare care efortări chiar ca atracție internațională, în urma prefacerilor politice actuale.

Mai există o apropiere între cele două centre balneare.

După cum izvoarele dela Marienbad sunt proprietatea unei mari mânăstiri, tot așa cele dela Vatra-Dornei sunt ale fondului metropolitan ; e un apreciat noroc, căci nu se urmărește specula din exploatarea lor. Câștigul este folosit pentru îmbunătățirea stabilimentelor, care dacă n'au proporțiile celor dela Marienbad, nu sunt mai prejos ca tehnică, ba chiar mai luxoase uneori.

În deosebi de când păstorește în Bucovina I. P. Sf. Sa Mitropolit Visarion, se simte spiritul său de energică și chibzuită gospodărie, dovedit cu prisosință și cât a fost Episcop la Bălți.

Vrednicia omului după fapte se cunoaște.

De la conducerea sa s'a renovat Otelul băilor, s'a mărit clădirea Cazinoului, s'au adus îmbunătățiri captării izvoarelor.

Bunul exemplu a început să fie urmat și de particulari. Se clădesc vile confortabile în jurul parcului, ca și pe toată coasta de Sud a Dornei.

Păcatul e că se cam lasă totul pe seama „Fondului“. Aici ar trebui o intensă colaborare între stat, oficiul de turism și mai ales administrația Comunală.

E greu să se poată găsi atâtea prielnice condiții de dezvoltare pentru o localitate climaterică și balneară cum le are Vatra-Dornei.

Lăgăturile de cale ferată cu restul țării nu o izolează. O ramură o leagă cu calea internațională din lungul Siretului. Noua linie pe la Ilva-Mare dă putința să circule vagon direct : Timișoara — Oradea — Cluj — Dorna — Cernăuți.

Prin așezare e o stațiune climaterică minunată ; prin apele minerale o stațiune balneară fără pere-

che, putând fi deschisă tot anul; prin clima do-
moală de iarnă, o stațiune sportivă.

Depinde deci de sârguința, interesul și energia
localnicilor, pentru ca Vatra-Dornei să devie mă-
car cea mai căutată stațiune din țară.

Totul atârnă de voința omului; natura a fost
nici nu se poate mai darnică.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCURT ISTORIC.

Istoricul băilor dela Vatra-Dornei (Dorna-Vatra, cum era numită de străini) nu poate fi lung; dezvoltarea repede luată, e de scurtă vreme.

Abia în 1787 localitatea e legată de Cernăuți printr'un drum mai cum se cade; doar „burcutul“ azi „Izvorul Ioan“ era cunoscut și folosit.

Despre izvorul sulfo-feruginos, cel căutat mai târziu ca tămăduitor, face mențiune cel dintâi Hacquet, pe la sfârșitul veacului al 18-lea, în descrierea atât de interesantă dată asupra Carpaților orientali. Menționează numai izvoarele dela Vatra Dornei; insistă mai mult asupra celor de la Dorna-Cândreni și Șarul-Dornei.

Totuși, cum se întâmplă cu multe alte izvoare, începe să se răspândească printre populațiune, credința în „minunea“ apelor din Dorna. Așa și-au început activitatea și multe stațiuni străine.

Și astfel în 1846, Vatra Dornei ajunge cunoscută ca o stațiune balneară.

Izvoarele sunt primitiv captate; instalația de băi o cocioabă de scânduri; prin pereți suflă vântul.

Asemenea instalațiuni putrezind, deveneau chiar periculoase pentru vizitatori. Peste doi ani, în 1860, sunt înlocuite prin un stabiliment de băi cu 9 încăperi, în fiecare cu câte 2 căzi, iar încălzirea apei se face în cazane de fontă. Cam în acest timp atențiunea administrației centrale este îndreptată în chip mai persistent asupra stațiunii.

Se mărește parcul, se clădește un otel, iar apele sunt captate mai metodic, ca să nu se amestece cu cele de ploaie.

În acest timp analizele izvoarelor făcute de specialiști din Viena, Berlin, arată importanța lor.

Cu toată târăgâneala administrativă, legată și de evenimentele politice mereu schimbătoare, vestea eficacității băilor, silesc la oarecari îmbunătățiri, pentru a le face mai accesibile, iar traiul bolnavilor mai lesnicios, de și chiar pe la 1891 stabilimentul balnear era tot din scânduri și cu instalație primitivă. Apa cum se scurgea de la izvor, ajungea în căzi ca un soiu de lichid, roșu, prin oxidarea sărurilor de fier. Sugestia joacă rol însemnat. Tocmai această apă cu rugină era socotită drept minunat leac împotriva reumatismului.

De folosirea acidului carbonic nici pomeneală.

Din 1870 o nouă eră începe pentru Vatra-Dornei. Terenurile cu izvoare sunt cumpărate de către fondul bisericesc, de curând înființat. Îmbunătățirea se vede însă numai prin zidirea unui stabiliment nou de băi cu 20 de cabine, pe locul dintre actualul Casinou și Otelul băilor.

Încolo însă captarea apelor a rămas aceiaș, ca și distribuția ei, ceia ce a făcut pe vestitul chimist Profesor Ludwig de la Viena, să ridice o aspră critică la un congres de Balneologie ținut la Viena.

Chiar la 1891, tabloul captării izvoarelor a rămas acelaș, cel primitiv.

Iată-l, după o mărturie de atunci:

„Izvoarele erau captate în mod de tot primitiv. Acestea se prezentau ca niște găuri pătrate, împrejmuite cu bârne și acoperite cu scortari. Asemenea gropi erau umplute de apă cu rugină murdară, unde cântau broaște și în care găseai râme, gândaci de apă. Din aceste izvoare curgea apa pe igheaburi în curtea institutului balnear, unde erau

instalate vase deschise așezate pe căpătâiu de bârne. Apa minerală incomplet descompusă în fântânelor de la izvoare, își desăvârșea descompunerea în aceste vase. Eliminarea bioxidului de carbon era totală, așa că nu mai putea fi numită apa carbogazoasă în sens balneologic modern. Ferohidroxidul din apa minerală primitivă era prefăcut în rugină, iar o parte din celelalte substanțe minerale s'au pierdut în drum. Apa venea din aceste poloboace prin țevi de metal, unde era încălzită și se scurgea de aici în căzi. Influența benefică a acestor ape de colorit roșiatic, provenit de la rugină ce conțineau, se atribuia acestei substanțe¹⁾.

Totuși numărul vizitatorilor crește. Din anul 1896 până'n 1905 a ajuns de la 587 la 2144.

În acest interval de timp se aduc oare care îmbunătățiri. Intervenția Profesorului Ludwig, cu autoritate de vestit chimist, cercetările geologice ale lui Stur tot de la Viena, au impus aproape modernizarea măcar a captării unui număr de 7 izvoare. În același timp s'a construit parte din clădirile de azi, casino, două otele. Faima băilor se lățișe; veneau bolnavi din Galiția, din Moldova și chiar din Rusia. Administrația regională face planuri de îmbunătățiri în oraș. Toate însă cad baltă cu izbucnirea războiului, când Vatra-Dornei, loc de front între dușmani, cunoaște urmările luptelor necruțătoare.

După încetarea ostilităților, fondul bisericesc ne mai putând face față cheltuelilor de reînnoire prin administrare în regie, băile sunt arendate pe o perioadă de 20 ani unui consorțiu, care avea îndatorirea să aducă îmbunătățirile trebuitoare. Cum era de așteptat aceasta nu se întâmplă. Consorțiul căuta să-și mărească veniturile cu orice chip, în dauna băilor și a fondului. Cu chiu cu vai, după

---

1) *Dr. I. Piticar.* Băile din Vatra-Donei. Cernăuți 1926.

lupte anevoioase, înțelese când e vorba de îndreptat un rău și mai ales când interesele particulare, care găesc întotdeauna sprijinitori, predomină, Vatra-Dornei a scăpat abea în 1924 de arendarea stânenitoare, revenind iarăși sub administrarea fondului bisericesc, căpătând însemnat sprijin de la stat.

Din acest an, la început mai domol, stațiunea Vatra-Dornei devine tot mai îngrijită și mai căutată.

I. P. S. S. Visarion
Mitropolitul Bucovinei

Un nou avânt ia în anii din urmă când, în 1937, în fruntea conducerii fondului bisericesc, ca mitropolit al Bucovinei, este înscăunat P. Sf. Sa Visarion Puiu. Bun organizator, pe unde a trecut, de la Eparhia Curtea-de-Argeș, prin aceea a Hotinului până la Mitropolia bucovineană, a lăsat urme neșterse atât în drumul păstoriei sufletești cât și în al gospodăriei, cinstită și creatoare.

Cu o perseverență și voință neînfrântă, fără prea multe fonduri locale a înăl-

țat la Bălți impunător palat episcopal înconjurat de vie și livezi, unde la venirea sa se întindea coastă de stepă arsă de soare. Iar în orașul cu o singură biserică ortodoxă dar cu multe și mari sinagogi, a înălțat o impunătoare catedrală, așa cum se cuvine să fie într'un ținut de vechi moldoveni. Nu e sat, în aceeași eparhie, în care să nu fi ridicat sau renovat o biserică, iar mănăstirile mari, Dobrușa, Jabca, au căpătat importanța cuvenită, transformate în centre de moldovenească activitate atât pe terenul economic cât și cultural, pe lângă întărirea lor ca locaș de rugă.

Ales Mitropolit al Bucovinei, în scurtă vreme, se simte energia stăpânului duhovnicesc prin restaurarea unor biserici domnești, clădirca altora, întărirea ori îngrijirea vestitelor mânăstiri ca Sucevița, cu tezaure de artă și pictură religioasă.

Nu se putea ca și Vatra-Dornei să nu se resimtă de energia conducătorului unui fond cu venituri mari.

Având drept prețios ajutor și pe actualul administrator general Dr. Ing. G. Constantinescu, într'un an, fața băilor de la Vatra-Dornei se schimbă. S'a făcut restaurarea instalațiilor de băi, cum nu s'a învrednicit nimeni în ultimul deceniu ; s'au instalat cabine moderne în subsolul Otelului No. 1 renovat complet, cu odăi confortabile, cu apă caldă și rece ; s'au captat noi izvoare etc.

Planurile din viitor sunt mărețe, dacă împrejurările politice vor îngădui. E în studiu între altele înălțarea unui mare otel pe locul cumpărat anul trecut lângă Otelul No. 1 ; prin aceasta și mărirea numărului cabinelor de băi. Se lămurește în parte, în afară de prielnicia momentului prin schimbările de peste graniță, numărul mare de vizitatori din vara anului 1939, mulți dintre obișnuiții Marienbadului fiind în măsură să fi descoperit stația balneară de la noi întru nimic inferioară celor străine, prin natura ce o împrejmuie, prin izvoarele variate, prin nămolul tămăduitor, prin îmbunătățirile aduse și care trebuie să se mai aducă.

Așezarea.

Jocul forțelor geologice desfășurate în acest colț sbuciumat din Carpați, a dat naștere nu numai pitorescului variat și ademenitor, dar și bogățiilor de ape minerale. Vatra-Dornei este în întregime un minunat dar al naturii.

De și în plin ținut de munte, se află așezată în una din acele depresiuni carpatice, caracteristice munților noștri ce-i fac să fie populați în tot curmezișul lor. După cum au dovedit studiile profesorului Sava Athanasiu, depresiunea Dornei este de natură tectonică, adecă într'un loc de adânci îsvârcoliri pământeste. O linie de ruptură desparte nălțimile de lavă ale Călimanilor, de M-ții Roden impunători, în bună parte din șișturi cristalinie.

Din cauza acestei zone de ruptură, s'a născut un ținut mai jos, în care s'au așezat oamenii și împrejmuțit, ca de un zid de apărare ceva mai depărtat, de munții înalți. Pe când Călimanii, parte de miază zi din zid, își înalță piscurile și până la 2000 m., Vatra-Dornei este așezată la o înălțime numai de 800 m., munții de jur împrejur apărând-o de prea mari vânturi ori geruri aspre.

Dorna s'globește, prin afluenții ei iuți, adună aproape toată apa din ținut, săpând văi cu coaste trăgănite, acoperite cu pășuni verzi ori dese păduri de molift, brazi și pini. Pe coastele domoale, ca și pe prispele teraselor lăsate din adâncirea râurilor, oamenii au găsit loc prielnic pentru așezări temeinice, case împrăștiate în mijlocul proprietății fiecăruia, așa în cât sat de sat se ține până unde se înalță perețele muntelui. Depresiunea Dornei devine astfel un ținut populat, iar orașelul Vatra-Dornei, așezat unde Dorna dă în Bistrița, este ca un fund de leică.

Văile râurilor adâncite în munți procură drumuri de legătură, îndreptate fie spre Bistrița, fie spre Someș. Sunt pline de farmecul pășunelor înverzite sau a trecătorilor peste înălțimile cumpenelor de ape. Spre Tihuța, un afluent al Someșului, urci la 1000 m. Măgura-Calului cu perspective largi : apucând către Broșteni trebuie să urci la Păltiniș iarăși în mijlocul unor scenerii

impunătoare; luând drumul către Câmpulung apuci pe încolăcirile drumului peste Mestecăniș, despărțirea dintre Bistrița și Moldova.

Dar depresiunea Dornei a mai avut o urmare asupra soartei regiunii. Pe lângă frumoase scenele naturale, la tot pasul variate, în era cvaternară aice, pe fundul depresiunii, s'au format „tinoave“, lacuri sau mlaștini întinse, înainte ca apele să-și statornicească drumul lor de scurgere. S'au depus astfel turbării, din frunze și crengi de pini care au dospit cu vremea împreună cu mușchii, de au dat naștere câmpurilor de turbă arămie. Profesorul C. Pop de la Universitatea din Cluj, cercetându-le la Dorna-Cândreni ori Poiana-Stampeii, a putut să dovedească că pe acea vreme, cvaternară, pădurile regiunii erau mai bogate în pini și brazi plini de rășină de cât în molizi, care au pus stăpânire mai târziu pe regiune.

Astfel s'a format nămolul folosit, aromatic, bogat în substanțe rășinoase.

În sfârșit tot jocul forțelor geologice a dat naștere la toate izvoarele minerale, ce se ridică prin crăpăturile rămase din linia de ruptură pământea-scă. Apele din adânc aduc cu ele, topite, substanțele minerale cât și gazul acid carbonic (bioxid de carbon), ultima răsuflare rece a vulcanilor ce au încetat de a mai erupe.

Și iată cum s'a născut așezarea pitorească a ținutului Vatra-Dornei, loc puțin înalt, înconjurat numai de brădet, ca și celelalte daruri scumpe, care o fac stațiune climaterică și balneară tot odată.

Și dacă ploile în unii ani bântuie mai des, prin faptul că se formează vârtejuri de nori ce se țin mai îndelung ca aburii deasupra unei căldări, e de ajuns ca soarele să răzbească printre nori, pentru ca aerul să se simtă mai curat, mai plin de mierea fânului cosit ori al rășinei.

În schimb toamna este dumnezească, iernile domoale.

Stațiunea climaterică și balneară.

Ca și în întreaga regiune, izvoarele bogate captate în Vatra-Dornei, aparțin la grupa izvoarelor carbo-gazoase, cunoscute în popor sub numele de „burcuturi“, cu temperatură între 8°C-12°C. Nu sunt deci calde, termale. Se găsesc în zona parcului cu brazi, dindărătul stabilimentelor balneare, pe coasta din dreapta râului Dorna. Toate sunt bogate în acid-carbonic, ca și cele dela Buziaș, Royat, Nauheim, Spa ori Marienbad.

Pe lângă acid carbonic, apele cuprind substanțe minerale variate, din care nu lipsesc sărurile (carbonat și sulfat) de sodiu, de potasiu, de calciu unele au urme de litiu, de stronțiu, însemnate săruri de fer și magneziu. Izvorul Sf. Petru, de lângă alea principală a parcului, conține atâta bicarbonat de fier, încât e socotit ca unul din cele mai concentrate ape feruginoase din Europa); Izvoarele sunt bogate; debitul unora (cel de la est) e de 8 litri pe secundă.

Zece izvoare sunt captate sistematic, în rezervoare betonate, așa în cât apa de ploaie nu ajunge la ele, să le slăbească tăria. Din ele, 6 au apă de băut, pentru cura internă, ca întăritoare, ferul fiind elementul de temelie al globulelor din sânge. Sunt prescrise celor anemici, cu nervii slăbiți, cu boli intestinale (colite)²⁾.

Un minunat burcut pentru masă, fără miros de pucioasă, fără prea multe gazuri, este acela ex-

1) *Dr. I. Bistriceanu, Stațiunea Vatra-Dornei Cernăuți 1938*

2) *Dr. L. Berghoff. Sfaturi medicale pentru vizitatori. București 1938.*

ploatat la Poiana-Negrii de lângă Dorna-Cândrenilor. Este pus în vânzare ca și apele dela Borsec, Broșteni, având în compoziția apei între altele, importante săruri de litiu (0.008) ca și fosfate de sodiu ori borat de sodiu. E merită să ajungă o folositoare apă de masă dacă specula nu va face ca să fie tot atât de scumpă ca și cele străine.

Nu trebuie uitat că după ultimele cercetări științifice, apele de la Dorna sunt puternic radioactive, ceea ce e lămurit prin natura lor vulcanică.

Vatra-Dornei n'a devenit stațiune de băi cu acid carbonic de cât târziu. Astăzi acestea îi dau faima, căci condițiunile naturale specifice, fac ca acest gaz atât de folositor anumitor boli de inimă, să aibă la Vatra-Dornei o eficacitate mai mare, cum s'a spus, de cât acel de la Royat, Dorna fiind numită chiar de specialiștii străini, ca „Nauheimul românesc“. Apa se folosește încălzită prin aburi la o temperatură între 30—36°. La această temperatură băile sunt mai eficace pentru micșorarea tensiunii arteriale, aducând o dilatare a vaselor pielei și o schimbare spre normal a circulației întregi.

Dar la Vatra-Dornei se fac și băi de nămol. Astfel mai de grabă i se potrivește numele de Marienbadul-românesc, ținând seamă și de celelalte condițiuni, fizice ori naturale.

Nămolul este proaspăt adus din turbăriile dela Roșu, la câți-va kilometri de Vatra-Dornei. Măcinat ca praf de culoare cafenie, se amestecă pentru băi cu apă minerală și se încălzește cu aburi. Se adaugă prin urmare la compoziția lui cu bogate substanțe rășinoase, eterice și balsamice, sărurile și gazurile din apele minerale, făcându-l astfel mai bun leac pentru reumatism, sciatică, întărirea nervilor, dovădindu-se că are și un efect asupra secrețiunii ghindurilor interne, în special la femei, lecuind sterilitatea.

Din toate acestea se vede importanța stațiunii de la Vatra-Dornei. Așezarea ei geografică în o regiune de munți mărunți, de văi largi, de pășuni bogate și păduri de brad, ușoara circulație spre a ajunge la ea ori din ce parte a țării, o face și neîntrecută *stațiune climaterică*. Pentru oamenii sănătoși dar oboșiți de munca de peste an, pentru întremarea copiilor, este o localitate nici nu se poate mai bună. Aerul curat, ozonizat, răcoros, mirosul de brad, de fân cosit, preumblările ușoare cu perspective variate, drumuri mai lungi, pline de pitoresc, sate românești cu portul național curat și simplu al locuitorilor, sunt elemente rar strânse la un loc, spre a influența recreația fizică, limpezirea minții de otrăvurile de peste an, cât mai ales a aduce liniștirea sufletească, întremătoare.

Ca *stațiune balneară*, prin izvoare de apă minerală și prin nămol, e o localitate ce îmbină efectele Nauheimului și ale Marienbadului.

Ca *stațiune de iarnă*, loc de sky, este iarăși ademenitoare prin coastele trăgănite mai totdeauna acoperite cu bogată zăpadă.

Ca *stațiune turistică* poate fi socotită drept unul din centrele cele mai favorizate din țară, fiind asezată în o zonă variată, cu drumuri lesnicioase, cu pitoresc neîntrecut. Călimanii, Munții Rodnei, Bistrița cu munții care o împrejmuiesc, Moldova cu straja Pietrelor-Doamnei, spre nord, spre sud, răsărit ori apus, excursiunile se pot desfășura în tihnă, existând popasul de unde pot porni drumeții și unde găesc confortul pentru odihna necesară altor drumuri.

Rar loc în România poate rivaliza cu Vatra-Dornei, prin îmbinarea atâtor favorabile condițiuni de viață, iarnă și vară.

Localitatea.

Vatra-Dornei a căpătat caracterul administrativ urban încă din 1907.

E aşezată în lungul râului Dorna, care se varsă în Bistriţa la capătul răsăritean al oraşului. Dorna sglobie, cu apă limpede de se văd prundişurile de pe fund, formează o aleie naturală, mărginită de sălcii rămuroase, ce dau umbră deasă, şi tablouri pline de frăgezime, cu perspective atractive, când Dorna, în apus de soare, e acoperită cu zale aurie.

Coasta nordică e mai povârnită, aşa în cât nu prea lasă loc pentru clădiri. Coasta sudică trăgănată prelung, numai pajişti şi păduri de brad, îngăduie să se întindă casele şi vilele.

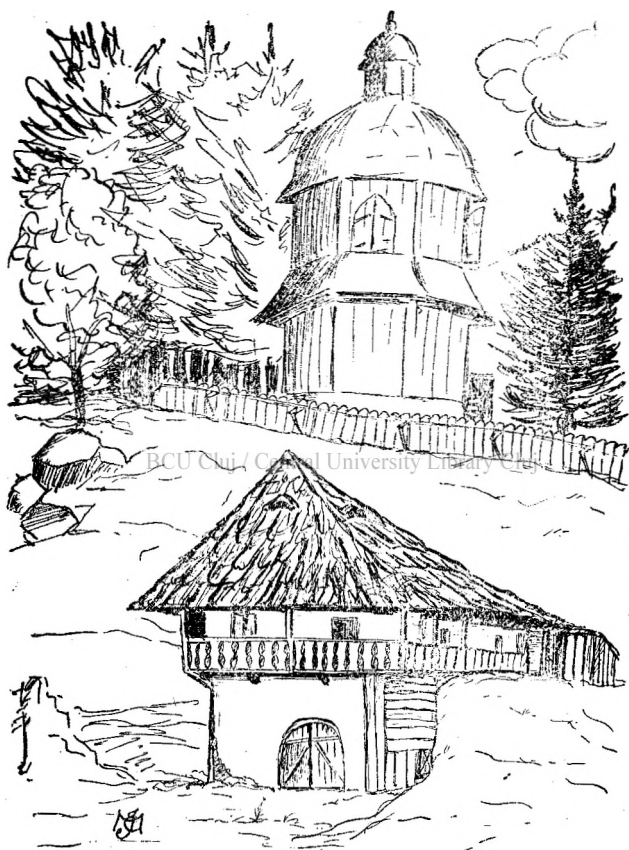
Două străzi principale merg paralel cu râul. Una pe malul stâng e împrejmuită de clădiri mai mari în bună parte ale administraţiilor diferite la capătului apusan; Otelul Traian, încăpător, alte două clădiri de găzduire, se găsesc în spaţiu larg dinspre răsărit. Cealaltă pe malul stâng, este strada vilelor şi a căsuţelor liniştite, cu grădini înflorite la faţă, curţile cu iarbă verde şi pomi.

Ambele străzi sunt legate'n curmeziş prin podul principal peste Dorna, care se prelungeşte într'o stradă scurtă, dugheni lângă dugheni, formând centrul negustoresc aproape în totalitate instrăinat. După 20 şi mai bine de ani de administraţie românească, mai e nevoie să se afişeze în fiecare dugheană, etichete cu „Se va vorbi româneşte“, care tot nu se bagă'n seamă.

Oraşul întreg astfel are forma literei H.

La încrucişarea străzii transversale cu cea de pe malul stâng se află poşta, primăria în stil italian cu un turn prismatic, ce domină oraşul. Tot pe această stradă se află şi bisericile: Una protestantă curată, lângă sinagogă, clădire imponentă pentru

micul orașel. În jumătatea răsăriteană a străzii se înalță biserica romano-catolică, iar pe un pinter

Clopotnița; de desuptul ei o casă veche
(Des. Ionel C. Moțaș)

pitoresc ce desparte valea Dornei de a Bistriței, ascunsă între brazi și mesteceni e vechea

biserică ortodoxă de lemn, înconjurată de o pașiște deasă, mânăstirească. Trepte de lemn urcă spre intrarea principală a locașului de rugă în formă de cruce, cu câte-va turnuri cenușii, abia zărite din desișul arborilor. Alătura e clopotnița prismatică, tot de scânduri, izolată pe marginea malului râpos; sub ea s'a mai păstrat o veche casă cu cerdac la mijloc și acoperiș de șindrilă.

De și localitatea ar fi meritat o biserică nouă măcar cum e cea de la Câmpulung, totuși așa cum este, bătrânească, păstrează mai bine și caracterul local și sfințenia legată de simplitate. Duminica și în zilele de sărbătoare strălucește în interior de flăcările lumânărilor aprinse înaintea icoanelor împodobite cu ștergere frumos țesute. Pajistea din jur pare înflorită la ieșirea din biserică a credincioșilor cu portul național, de o simplitate impresionantă.

Partea băilor, cu izvoarele, cu stabilimentele balneare se află în cadrul întăritor al naturii inverzite, de pe coasta trăgănată din partea dreaptă a râului.

Stabilimentul de băi, clădire renovată, este destul de încăpător și ținut într'o curățenie desăvârșită. Sunt cabine numeroase pentru băi de acid carbonic, cu căzi de aramă; sunt cabine pentru băi de nămol. O hală mare, luminoasă, formează sală de așteptare.

Alătura e Casinoul, nelipsit din o stațiune balneară, lărgit în ultimii ani cu o frumoasă terasă ce dă spre partea, într'una înflorită, a parcului, răcorit de o fântână țâșnitoare. În clădirea Casinoului se află restaurantul, cofetăria, nelipsitele săli cu mici mese; tot în el sunt adăpostite birourile administrației locale.

A treia clădire, iarăși complet renovată în ultimul an, este Hotelul Băilor I, cuprinzând camere luxos mobilate, de o curățenie exemplară, având apă rece și caldă. Avantajul de a avea băile luxoase de acid carbonic în subsol, îi mărește prețuirea.

Indărătul lui se află stabilimentul de băi No. II, tot îngrijit întreținut, apoi cochetele pavilioane ale izvoarelor captate (Sentinela).

Pe lângă aceste clădiri ce formează centrul balnear, în jurul parcului întins sunt presărate vile numeroase, peste tot, unele moderne cu confort occidental, toate având deschideri largi spre lumină și aer. Avântul ce-l ia stațiunea se vede și după clădirile ce se ridică pe fiecare an.

În afară de băi, există instalațiuni medicale, care completează pe cele dintâi. În ultimul an s'a înființat un Institut de fizioterapie și electro-cardiografie, băi de lumină, tratament cu unde-scurte, diatermie, corolarul tratamentului boalelor de inimă și nervoase. Un institut de mecano-terapie cu aparate Zander, altul de analize medicale, completează instalațiunile legate de darurile naturii. Mai e nevoie, și planul există, de a se crea un inhalator modern și instalații de hidroterapie, pentru ca în adevăr stațiunea să corespundă tuturor cerințelor unei stațiuni balneare, dar și climaterice.

O inovație fericită, tot din ultimul an, este construirea unui pavilion, în care se poate face o cură de Olănești, Slănic, Căciulata, cu ape proaspete.

Dacă fondul bisericesc își face pe deplin datoria, din nefericire administrația comunală, nu urmează aceiașcale. De îndată ce treci podul și dai în adevărata parte a orașului, unde însă se află găzduiți mare parte dintre vizitatori nu numai în cele 4 oteluri mari, încăpătoare, dar în casele strânse grămadă, tăragăneala gospodăriei se simte. Captarea apei e insuficientă și lipsește înainte de toate canalizarea așa în cât apele de ploaie stagnează de-alungul străzilor, infectând adese ori atmosfera cu miasme de putrezăciuni. Curățenia orașului, ca și luminatul, lasă mult de dorit, de și veniturile comunei sunt îndeajunse pentru a li se da o întrebuințare mai folositoare obștiei.

Starea actuală, cu o intermitență de scurtă durată de speranță în bună gospodărie, durează cam de multă vreme, în dauna străduinții laudabile a fondului, de a atrage prin instalațiile moderne cât mai mulți vizitatori, cum se și cuvine.

În adevăr numărul crește pe fiecare an. A ajuns la peste 5000, numai în cele 3 luni de cură obișnuită (Iunie, Iulie, August), din vara anului 1937; în cursul verii din 1939, numărul a crescut la aproape 10.000, lămurit și prin condițiile externe.

Vizitatorii nu sunt numai din țară. Chiar în 1937 au venit din Austria (33), din Germania (31), din Polonia (37), dar și din Palestina (61), din Ungaria (15). Se cuvine de pomenit că aproape 80% dintre vizitatori sunt israeliți, iarăși o strânsă apropiere în comparație cu Marienbadul.

Natura împrejmuitoare. Cluj

Natura a dat izvoarele lecuitoare. Omul a complectat-o cum a putut mai bine și e speranța că sborul către un progres trainic abea a început.

Natura însă a fost și mai darnică. Izvoarele țâșnesc într'un mediu natural fermecător, ceia ce întărește eficacitatea băilor și fac ca popasul prea scurt să pară și mai scurt, prin ademenirile naturii.

E bine constatat astăzi că nu băile în sine, ori care, ajung pentru întărirea sănătății. În mare ajutor vin: dispoziția sufletească, mișcările în aer curat și efectul simțit mai târziu, al condițiunilor naturale.

În această privință Vatra-Dornei este neîntrecută. Orb să fii la influența naturii, și ea se impune pe nesimțite. Te atrag fără voie cerul albastru, pajiștea verde, formele rigide ale munților. Chiar când treci podul forfotă de oameni la anumite ceasuri, te oprește'n loc perspectiva arcului svelt al celuilalt pod de peste Dorna, încadrat în rămuroasele sălcii, ce fac boltă apei cu susur chemător.

Cel mai neobișnuit cu umbletul, cu mușchii leneviți, cu privirea indiferentă față de natură, are ademeniri silite, spre preumblări scurte, dar care desmorțesc trupul și înviorează sufletul.

În primul rând sunt cele două parcuri; unul artistic înghebat, cu alei ce cotesc în toate direcțiile; altul, de pe Runc, lăsat în sălbătăcia lui naturală, uneori mai atractivă.

Oușorul văzut din Vatra-Dornei
(Des. Ionel C. Moțaș)

Cel dintâi, în cuprins de 60 pogoane, pe nesimțite te cheamă până spre Vârful-cu-Dor, prin alei ce se usucă repede și după ploaie, cu bănci de odihnă la fiecare cotitură. Acum treci pe lângă spațiul larg, cu bătaia din plin a soarelui, ce răscolește mirosul puternic al fânului cosit; acum te înfunzi în desișul brazilor ce împrășteie miros de rășină. Acum admiri perspectiva Bârnărelului de peste care se ițeste și

Giumălăul Bistriței, ori creasta stâncoasă prelungă a Pietrosului, acum te opresc în loc hârjoana verișelor neastâmpărate, aproape domesticite, de nu se sperie nici de copiii gălăgioși care le chiamă cu mănua plină de alune.

Ajuns aproape de Masa-lui-Terente, printr'un luminiș dintre brazi, în aureola soarelui, se arată perspectiva muntelui Oușorul de lângă Cândreni, fermecător în izolarea lui ce-ți lămurește închinarea japonezilor pentru vulcanul Fuji-yama, cu care se asemănă Oușorul, prin forma-i regulată de con.

Treci Dorna; urci piept mai greu pe alei destul de bune în parcul de pe Runc.

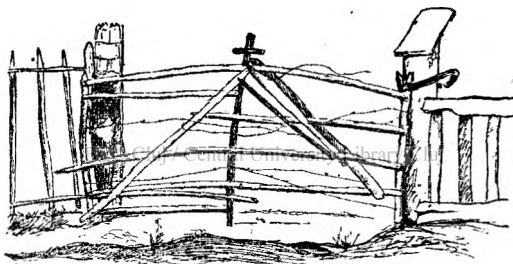
Iar când ai ajuns după vre-o 500 metri de urcuș într'o poiană, nu-ți mai vine să pleci. Călimanii, Pietrosul, Înăul își înalță de jur împrejur capetele, în jocul umbrei și al luminei, care le dau înfățișări atât de felurite, după punctul de observare.

Te învâluie tainica întunecime, cu lupta arborilor pentru lumină, cu susurul izvorului ce-și face loc printre captalani cu frunze late ori tufe înalte de navalnic și ferigi. Smeurișul, călinele cu fructele roșii, afinișurile, împlinesc golurile dintre arbori; liniștea pădurii te poartă pe aripele închipuirii, crezându-te pe vârf de munte. Ajuns la poiana unde se dau din vreme'n vreme serbări, lumina orbitoare a soarelui, frăgezimea ierbii în contrast cu silueta nemișcată a catargurilor înalte, împodobiți cu pânza cetenilor, te țintuesc locului, simțind cum se adâncesc în suflet dorinți de viață, născute din viața naturii. E leacul ei.

Știi că Bistrita curge peste deal; deșteaptă dorul să o vezi. Spre ea te duce un drum de preumblare, pe lângă biserica ortodoxă. Lași pe stânga șoseaua spre gara principală, treci pe lângă depozitul imens de scânduri al fondului, dar și acel frabricat din trunchiurile venite pe Dorna, tăiate din pădurile năsăudene ale fondului grănițare.

Bistrița e în cale, mai posomorâtă de cât Dorna. Ii simți maturitatea aspră prea de timpuriu întipărită prin drumul anevoios ce a avut să-l facă, răsbind prin Munții Rodnei. Perspectiva văii te ademenește ; urci cărarea cam pietroasă a malului ; treci prin poarta din leături ce închide drumul către păduricea plantată cu molizi, la marginea căreia însă poposești spre odihnă. Valea Bistriței se deschide înaintea privirei, umbrită de sălcii, primind pe Dorna. Ostrovul, ca și malurile, sunt numai depozite de scânduri, o cetate a lemnului adus din pădurile întinse, o bogăție cam irosită a regiunii.

Poarta de leături

Odihnit, continui urcușul. Ajungi pe tapșanul neted de iarbă și... nu știi încotro să privești.

Un drum de câte-va minute deschide larg orizont variat asupra încântătoarei văi a Bistriței. Respiri adânc mireasma tufelor de cimbrisor ce au pus stăpânire pe mușuroaiele de furnici, numeroase, parcă ar fi de cârțiță. Apoi privești în jur. De o parte se arată culmea ce desparte drumul Bistriței de al Dornei, având ca străjeri la capete spre sud Oușorul, spre nord Suhardelul, tot con regulat. Creasta Petrosului se întinde în tot lungul de despărțire între Neagra-Șarului și Bistrița. Spre sud-vest, se înșiră vârfurile mai din vale din, dreapta

Dornei, pe coasta căreia se ridică parcul băilor, vilele, apoi casele răzlețe. Numai amurgul ce se lasă, și suflul rece năvălind din umbrita vâlcea apropiată te silește să părăsești tabloul naturii, înaintea căruia ai ajuns fără mare osteneală.

Pentru cei care nu pot înfrunța nici osteneala unui mic urcuș, o preumblare recreativă dintr'o

Oușorul și Suhardelul (Des. Ionel C. Moțaș)

dupăamiază este în lungul Dornei, pe malul ei stâng, pe vechiul drum ce duce pe coastă, către Cândreni. Chiar de la început, de la capătul orașelului, uiți de mers, ochii îndreptându-se într'una fie asupra apei ce alunecă în tovărășia frumoaselor sălcii, în jurul „plajei“ cât niște rămuroși maslini, fie asupra coastei numai vile, căsuțe și stoguri. Și așa ține, de nici nu știi când ai ajuns la biserica din Dorna-Cândreni, de pe un umăr din mal, umbrită de arbori. Satul, mare și bogat de nu i se știe

întinderea pădurilor, e format din case răzlețe, gospodării temeinice, în mijlocul pășunii, aici ținând loc de ogor. Grajdul pentru vite, bine zidit, alături de casă și stogurile de fân, vacile frumoase, roșcate, cu ugerul ca un sac plin e averea întregă a locuitorilor. Ogoare nu sunt. Ici și colo câte o prăjină două semănate cu cartofi, mai rar cu ovăz, nasc pete mai închise în verdele întins al pajiștelor, covor liniștitor pentru ochi.

Stoguri de fân. (Des. Ionel C. Motoș).

Te scobori în parcul băilor, căci și la Dorna-Cândreni sunt instalații modeste dar curate de băi, la fel cu acele de la Vatra-Dornei. Parcul e o fâneață cu nelipsitul stog de fân, deosebită doar că în jurul pavilionului de unde asculți mai adesea și mai plăcut cântecul păsărilor, sunt plantați pentru umbră, pini rămuroși, zade pletoase, plopi tremurători, mesteceni gingași și mai ales sălcii mai vi-guroase aici decât în Delta Dunării. Bogăția locu-lui e izvorul cu apă sulfuroasă ca și cel de alături,

burcut plăcut la gust, căutat de locuitorii care-și trimet copii de la 10—12 km, să aducă apă acasă.

Incolo e liniște deplină, recreatoare, la picioarele Oușorului care din apropiere pare munte impunător, ce nu permite așa de ușor să-i calci vârful.

Preumblările scurte, dar plăcute, mai ales pentru cel deprins peste an cu strâmtoarea orașelor, nu s'au sfârșit. Sunt multe și variate. La tot pasul ai prilej să apuci altă cărare, cu alte perspective.

Dar cea mai întremătoare preumblare, dealungul Bistriței, este cea făcută pe lângă abator pe drumul dintre casele răzlețe dela poalele Bărnărelului, iar la întors pe cărarea plutașilor chiar pe malul apei, prin pășuni înflorite. Apa impunătoare în curgerea ei liniștită dar plină de putere, malurile verzi, îți procură ceasuri de deplină satisfacție, iar sborul gândurilor alunecă acum pe firul apei, acum se înalță spre vârful munților.

În sfârșit, încercarea puterilor, înviorate de voință, ți'o ademenește frumosul Bărnărel ce domină Vatra-Dornei, până la înălțime de 1328 m. Te chiamă apoi perspectiva din vârful său relativ ușor de ajuns, căci creasta e trăgănată, puțin ostentivă, iar orizontul mereu se lărgeste, până ce ajunge să privești la orașelul de jos ca la un cuib luminat, cu casele grămadă prin mijlocul căroră străbate calea lucie a Dornei. Sus lângă semenele păstrate încă ale sbuciumului din războiul ce nu s'a uitat, de și i-a luat altul locul, ca de pe un turn înalt de observare, privirea se rotește asupra zidului de împrejmuire al munților înalți, cât și asupra labirintului de culmi mai joase tăiat de ape. Șira Pietrosului apare în toată lungimea lui, terminată spre tăetura Bistriței cu stâncăraia vârfului, de unde i-a venit și numele. În toată majestatea lui de vârf acoperit cu pășune, se înalță Giumălăul, cealaltă strajă a Bistriței din trecătoarea

temută de plutași. Despicătura Bistriței lasă loc liber ca să se ivească și Pietrele-Doamnei, cu fantasticele stânci de calcar, ce le dă înfățișarea unor ruini de cetate. Și din Călimani se zărește un colț.

Cadrul e închis spre Vest de Oușorul, îndărătul lui zărindu-se și silueta Inăului. Bistrița se strecoară în încolăciri largi, iar casele ce se țin lanț pe valea ei par jucării presărate când jos în lunci, când pe coasta până aproape de creasta împădurită a munților.

Pentru cel care n'a urcat munte mai înalt, Bârnărelul pe lângă ucenicie înamnă și un fel de „Invitație la vals“. Valurile munților variați, jocul norilor pe ei, mozaicul de lumină pe întinsul pășunelor și al pădurilor, sunt puternice chemări spre sboruri mai înalte.

Frumusețile neîntrecute naturale din jurul Vatra-Dornei nu s'au încheiat. Intr'aceasta stă tocmai superioritatea și asupra altor stațiuni de cură. Zilele de odihnă de la băi, pot fi folosite când cu trenul, când cu automobilul, căci drumuri bătute se îndreaptă în toate direcțiile ca și razele unei stele. Drumul până la Dornișoara, într'o după amiază, în automotor cu ferestre largi pentru a te bucura de perspective, te duce în taina pădurii de brad, tânără, deasă, ce se întinde de la Poiana-Stampeii, până unde râul ajunge fir neastâmpărat de apă îngustă, ce se joacă cu pietrele rotunjite.

La întoarcere poposești puțin în Poiana-Stampeii întinsă depresiune, cu fundul acoperit de o turbărie abea înverzită, pe care cresc mici mesteceni sau puietii de pini, printre tufele de pipirig, care arată urmele umidității menținută la adânc. În schimb zarea se lărgeste, mult mai tare decât la Dorna. Te crezi într'un ținut de dealuri, dacă n'ar fi brazii care să-ți spuie că ești în inima munților. Intr'o parte este culmea ce separă Dorna de Bistrița cu Oușorul la capăt. Spre sud se înalță coasta Căli-

manilor cu Pietrele-Roșii, în fund vârfulurile dinspre Bârgău, iar ca o siluetă ștearsă de ceață, se înalță țuguile Inăului împunător. Numele de Poiana-Stampeii este astfel minunat de potrivit, căci tot satul e o presărare de case pe relativul neteziș al locului, cu școala alătura, biserica de lemn cu clopotnița izolată împodobită cu 4 turnulețe, originală arhitectură ce se menține mai la toate satele din ținutul Dornei.

E zi de sărbătoare, prilej să se adune la horă fete cu portul lor simplu, catrințe strânse de le arată mlădierea trupului. Natura din jur, cu lumina plină a soarelui ce inundă poiana verde, e un cadru neuitat pentru grupa de oameni în hainele lor înflorite.

Acelaș drum, făcut pe șosea, iarăși într'o după amiază, e mai ademenitor. După Poiana-Stampeii urci în șerpuiți largi peste Măgura-Calului, una din trecătorile înalte peste 1000 m., de la noi.

Impune cadrul munților înalți, aice văzuți în toată splendoarea lor de forme diferite. Marginea Călimanilor taie un podiș cu linia profilului aproape orizontală, cu ruinele stâncelor de lavă de pe Pietrele-Roșii, cu văile tănuite nepopulate, negre de întunecimea pădurilor de brad nesfârșite. Mai încolo culmea Bârgăului dinspre Someșe, mai frământată, vârfuluri izolate, înșirate, iar peste toate se ridică mușuroiul masiv al M-șilor Rodnei, nod din Alpi, mutat în mijlocul peisajului larg. Panorama generală oprește privirea. Amănuntele te încântă. Casele devin rare dar nu încetează. Pășunile domină dar și petece de ovăs se țin de gospodăria omului. Iar lângă niște stânci, mai înegrite de cetenile brazilor ce o umbresc, o insulă în mijlocul pășunelor, stă singuratică Mânăstirea Fântânelelor, o biserică îmbrăcată în haină deschisă, în contrast cu întunecata stâncă lângă care a fost zidită și întinsul covor de iarbă verde din jur. Clopotele sună de

vecernie, răscolind în adevăr gândurile de rugă căci bisericuța însăși e sub bolta largă a cerului, sprijinit pe pârreții munților. Aici în adevăr dumnezeirea și natura se unesc pentru a așterne în suflet adâncă liniștire asupra turburelor valuri, ce se agită zilnic. Măreția cadrului, te face să simți mai doborâtoare sfințenia credinței.

Dacă drumul de fer spre Dornișoara te transportă în tainica liniște a pădurei dese, noua cale ferată ce leagă Vatra-Dornei cu Ilva-Mare, Moldova, Bucovina cu Ardealul, naște alte sentimente în suflet.

E închinarea către puterea creatoare a omului, ce învinge piedicele naturii, croind drumuri accesibile peste văi adânci și prin inima munților.

Inginerii români au construit unul din cele mai îndrăsnețe drumuri de fer, nu numai din România, legând Bucovina cu Ardealul.

De la Vatra-Dornei până la Coșna s'a folosit un vechiu drum ce ducea spre Bârgău. Linia slabă însă a fost întărită și refăcută. De acolo până la Ilva-Mică din ținutul Năsăudului, s'a simțit nevoia de o linie nouă, prin munți, peste văi adânci, printr'un teren format din roci friabile, ce lunecă ușor. Greutățile au fost învinse prin îndrăsnețe viaducte, lungi și înalte, prin vre-o nouă tuneluri, din care unul aproape de un kilometru lungime.

S'a căpătat astfel o nouă arteră de circulație însemnată nu numai prin regiunile care le leagă, străbătând în curmeziș Carpații, dar atrăgătoare și fa linie turistică, perspectivele deschise călătorului fiind tot atât de impresionante ca și lucrările îndrăsnețe.

De la gara Grădiniță, încep viaductele. Văile sunt adânci, sălbatece. Omul le-a înfruntat; le trece peste punți susținute de picioare de beton, înalte, masive. Te înspăimântă adâncimea deasupra căreia trece trenul, dar panorama depărtată a masivelor

muntoase, deschisă prin largă gură a văilor, te face să uiți groaza involuntară.

Intr'o parte se ridică imponentul zid al Călimanilor, cu năruiturile de lavă de pe vârf, din depărtare ca niște cetăți ruinate. De alta, spre nord, se înalță impunătorul masiv al Rodnei, cu cele trei vârfuri țuguete ale Inăului. Până la aceste ziduri numai sulitele pădurilor de brad acopăr coastele munților mai mărunți, pe care-i străbați prin tunele. Drumul face cotituri, în cât privind în sus, după ce treci de Larion, prinzi o clipă înșiruirea viaductelor pe care a alunecat trenul.

La Lunca-Ilva-Mică soarele inundă una din acele așezări omenesti atât de atractive, care sunt aproape caracteristice regiunii acesteia din România. Covorul verde al fânețelor se întinde una, de jos din jgheabul în care șuruie un pârâu de munte, până sus pe coastă, unde încep întâi răzleți, apoi în întunecata lor desime, molizii și brazii, formând pădurile nestrăbătute ale fondului grănițaresc năsăudean de o parte, al fondului metropolitan de alta.

Ai trecut vechea graniță, dar la Ilva-Mică, nu e altfel de cât la Poiana-Stampeii, despărțite de creasta munților. Aicea îți dai seamă cât de artificială, tăietură sângerândă, era granița de eri. Ai pășit-o fără să prinzi măcar de veste, că ai trecut dintr'o țară în altă țară, cum era mai de demult.

Te afli în aceeași „Țară“, cu acelaș popor, cu acelaș suflet, și pe veci unit.

Dincolo de Ilva-Mică, trenul te duce în ținutul năsăudean, pătrunzând în inima Ardealului.

În sfârșit, tot cu trenul, dar și cu automobilul, faci drumul plin de surprize, ce te scoate către drumul mare, dinspre Moldova.

Până la Iacobeni, vestit ca loc de băi, climateric dar și cu mine de Mangan, călătorești dealungul Bistriței ce șuruie iuțită într'o vale îngustă.

Dela Iacobeni urci Mestecănișul pe un drum cu serpuiri numeroase până la 1099 m, cu popas de pe cumpăna de ape, asupra celor două sisteme de văi cu aspect deosebit. Până la Dărmănești, tot drumul e un defileu neisprăvit de sate și văi, de munți variați ca aspect, cum e Adam și Eva de lângă Pojorâta, cum e culmea Rarăului ce se arată prin văile laterale din dreptul Câmpulungului.

Ar fi să descriu în această broșurică întreg colțul variat din munții ce formează legătura strânsă dintre Bucovina, Ardeal și Moldova, căutând să schițez măcar drumurile ce radiază în diferite direcțiuni din Vatra-Dornei, tocmai cea ce formează atracția sa ca centru turistic.

Incheierea n'o pot face mai bine de cât pomenind că din Vatra-Dornei obișnuit se organizează neuitata călătorie cu plutele până la Broșteni, drum fermecător în sine, prin peisagiile care mai de care mai atractive, fermecător prin însăși călătoria pe apă când involburată în nahlapii bolborisotori de crezi că se desface încheietura trunchiurilor din plută, când amenințată să se învâртеască în loc în genune, adânci ochiuri de apă cu aparență liniștită, în realitate vârtej periculos.

Acum crezi că pluta se preface în bucăți, îndreptată ca o săgeată spre pieptul de piatră din piciorul Pietrosului, acum te uiți cu groază la stâncele năruite și rotunjite, rostogolite în curmezișul apei mânioase. Ai încredere în vrednicia plutașului, ca o statuie antică. Atent la fiecare clipă, face să alunece pluta la locul unde ai crede că se sfarmă sau se strecoară printre bolovanii pe care-i ocolește cu dibăcie. Decorul prin care treci e o măestrită serie de scenarii puse'n cale de natură, ca să-ți compenseze frica. Ici e piramida de stânci a Scării, cu o draperie de mesteceni pe ea; alătura de Moara Dracului o cascadă trage dungă de lapte în desișul

bradului. Pietrosul înconjurat de încolăcirile ape' îți apare sub toate fețele lui, acum aspru și amenințător, acum domolit sub poclada de brazi. Bistrița uneori devine lac. Valea se deschide spre Giumălăul impunător și luminat de soare. Munții capătă expresiuni omenești. Acum sunt încruntați, amenințatori, acum îți surâd ca și când ți-ar spune că au glumit, înspăimântându-te. Iar când pe valea Chirilului se arată în depărtare Pietrile-Doamnei în aureola aurie a soarelui ce le inundă, uiți și de spaima drumului și de tot. E o clipă de un intens farmec, deșteptat de orânduirea minunată a decorului natural. După ce ai trecut de spațiul mai larg de la Cruce, cu ruinele Clifelor strălucind din întunericul brădetului, ai de trecut din nou prin strămtora Toancei, vestite, de sub piciorul Bărnarului. Drumul odată plin de pericole, îl trăești mai mult în amintirea minunatelor descrieri ale lui Gane, Sadoveanu ori Vlăhuță.

Ajuns la Broșteni faci cruce ca după liniștirea cerului brăzdat de fulgere și zguduit de trăsnete, de și regreți că s'a sfârșit cel mai emoționant drum pe apă din cuprinsul țării. Te întorci peste Păltiniș, îndărăt la locul de popas de unde, dimineața, când haitul a umflat Bistrița asigurând mersul plutei, ai pornit pe calea apei.

Părăsind Vatra-Dornei după timpul sorocit de cură, te desparți cu părere de rău, ca de un prieten care a știut să te captive prin tot ce poate țese mai trainic legăturile sufletești.

De curând a apărut

CALENDARUL GOSPODARILOR

DE LA SATE ȘI ORAȘE
PE ANUL 1940

DE

Prof. I. SIMIONESCU.

Se tipărește de 20 ani de
către editura *Cartea Româ-
nească*. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Este singurul calendar care poate
ține locul unei cărți de citire
pentru școlile de adulți, pentru
cursurile complementare. E scris
limpede, cu cuprins variat din
viața țării și a neamului, cu nu-
meroase figuri.

A ajuns să se afle și în casa căr-
turarului, care altfel nu prea cum-
pără alte cărți.

„CUNOȘTINTE FOLOSITOARE“

Nr.

22. **Meșteșugul vopsitului cu uruenib** de ARTUR GOROVEI.*
24. **Păstrarea cărnei de porc** de G. GHEORGHIU.*
29. **Beția** de DR. EMIL GHEORGHIU.
33. **Mama și copilul** de PROF. M. MANICATIDE.*
36. **Omul și societatea** de AL. GIUGLEA.
37. **Bucătăria sătenței** de MARIA GEN. DOBRESCU.*
38. **Sfecla de zahăr** de C. LACRIȚEANU.
39. **Ingrășarea pământului** de I. M. DOBRESCU.*
40. **Friguri de bălă** de DR. T. DUMITRESCU.
41. **Banul** de A. GIUGLEA.
42. **Sfaturi practice** de ING. A. SCHORR.
43. **Lămurirea calendarului** de A. GIUGLEA.
44. **Conjunctivita granuloasă** de DR. GLĂVAN.
45. **Burueni de leac** de A. VOLANSCHI.
46. **Sfaturi casnice** de MAICA RALUCA.
47. **Cultura tomatelor** de I. ISVORAN.
48. **Rețete Pentru gospodine** de MAICA RALUCA.
49. **Lingoarea** de DR. I. DUMITRESCU.
50. **Blenoragia sau scuțamentul** de DR. N. IOAN.
51. **Practica agricolă** de A. BEJENARU.
52. **Apa de băut** de DR. I. BĂLTEANU.

Nr.

53. **Tifosul exantematic** de TUDOR DUMITRESCU.
54. **Boalele animalelor** de I. POPU-CÂMPEANU.
55. **Lucrări din pănuiile de porumb** de TITUS G. MINEA.
56. **Cartoful** de I. POPU-CÂMPEANU.
57. **Cum Să trăim** de DR. F. GRUNFELD.
58. **Lucrări din pae și sorg** de TITUS G. MINEA.*
59. **Insectele vătămătoare pentru arborii noștri roditori** de GH. FIȚESCU.*
60. **Vaca cu lapte** de M. GĂTAN.*
61. **Mierea și Ceara** de CONST. IONESCU CRISTEȘTI.*
62. **Indrumări agricole** de C. IONESCU-CRISTEȘTI.*
63. **Creșterea păsărilor** de PETRONIUS BEJAN.*
64. **101 feluri din ouă** de SANDA MARIN*
65. **Planta de nutreț** de PETRONIUS BEJAN.*
66. **Lămurirea constituției celei noui** de A. GOROVEI.*
67. **Lupta contra secetel** de M. GR. HULUBEI.*
68. **101 Feluri din cartofi** de SANDA MARIN*
69. **Laptele și produsele lui** de DR. MARIN GĂTAN.*

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.

3. **Munții Apuseni** de M. DAVID*
5. **Bucovina** de I. SIMIONESCU.*
6. **Basarabia** de G. NĂSTASE.*
7. **Dobrogea** de C. BRĂTESCU.*
10. **Viața în adâncul mării** de C. MOTAȘ
- 11—12. **A. Șaguna** de I. LUPAȘ.*
14. **Românii de peste Nistru** de V. HAREA.*
16. **Lituania** de G. NĂSTASE.
19. **Românii din Ungaria** de I. GEORGESCU.
20. **Jud. Turda Arieș** de I. MUREȘEANU.
21. **Tara Hațegului** de GAVRIL TODICA.
22. **Spiru C. Haret** de I. SIMIONESCU.
23. **Danemarca** de MAGDA D. NICOLAESCU.*
24. **N. Milescu în China** de I. SIMIONESCU.
25. **Cetățile moldovenești de pe Nistru** de APOSTOL D. CULEA.
26. **Românii din Bulgaria** de EM. BUCUȚA.
27. **Valea Jiului din Ardeal** de P. HOSSU-LONGIN.
28. **Tara Bârsel** de N. ORGHIDAN.

Nr.

29. **Vechiul ținut al Sucevei** de V. CIUREA.
30. **Macedo-Românii** de TACHE-PAPAHAGI.
31. **Românii din Banatul Jugoslav** de PR. BIZEREA.
32. **Coasta de Azur** de I. SIMIONESCU.*
33. **Elveția** de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. **Maramureșul** GH. VORNICU.
35. **Austria** de I. SIMIONESCU.
36. **Belgia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. **Afganistanul** de I. SIMIONESCU.
38. **Anastasia Șaguna** de DR. I. LUPAȘ.
39. **Blajul** de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
40. **Marea Neagră** de DR. I. LEPȘI.
41. **Pe urmele lui Robinson Crusoe** de I. SIMIONESCU.
42. **Din Norvegia** de I. CONEA.*
43. **Din vremea lui Ștefan cel Mare** de GEN. R. ROSETTI.*
44. **Japonia** de I. SIMIONESCU.*
45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
46. **Intr'o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.*

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.	Nr.
50. Nicolae Bălcescu V. SASSU.*	72. Alexandru Vlahuță de V.M. SASSU*
51. Țara visurilor împietrite (EGIPTUL) de MIRCEA HEROVANU.*	73. Vasile Pârvan de I. ANDRIEȘESCU.*
52. Gh. I. Donici de GEN. R. ROSETTI.*	74. Ion Creangă pedagog și învățător de V. GHEȚEA.*
53. A. Odobescu de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ.*	75. Republica Moldovenească a Sovietelor de N. P. SMOCHINĂ.*
54. Banatul de PROF. D. IZVERNICEANU.*	76. Panait Cerna de LUCIAN PREDESCU.*
55. Țara Zarandului de G. CAMBER.*	77. Doi cronicari moldoveni Grigora Ureche și Miron Costin de LUCIAN PREDESCU.*
56. Iordache Golestu de N. BĂNESCU.*	78. I. Eliade-Rădulescu de GEORGE BAICULESCU.*
57. București de V. MIHĂILESCU.*	79. Episcopul Melchisedec de GHEORGHE DINCĂ.*
58. Turismul de AUREL PIȚU.*	80. O pildă vie: Petre Ispirescu de PAUL I. PAPADOPOL.*
59. Abisinia de I. SIMIONESCU.*	81. Sfântul munte de AUREL COSMA.*
60. Polonia de I. SIMIONESCU.*	82. Cărturarii din Banat de TRANDAFIR LAȚIA.*
61. Date istorice și culturale din România de CRONICAR.*	83. M. Eminescu de V. GHEȚEA.*
62. Carmen-Sylva (TEKIRGHIOI) de DR. COCA ODESEANU.*	84. Gh. Țițeica de NICOLAE CIORĂNESCU.*
63. Gh. Coșbuc de V. M. SASSU.*	85. Mitropolitul Dosoftei (1624—1694) de GHEORGHE DINCĂ.*
64. A. Philippide de I. IORDAN.*	86. Dr. I. Cantacuzino de DR. GH. I. POPA.*
65. N. Gane de A. GOROVEI.*	87. Veniamin Costache de TEODOR CERBULEȚ.*
66. Lecturi geografice.—Asia de I. SIMIONESCU.*	88. Vatra-Dornei de Prof. I. SIMIONESCU.*
67. N. Machiavelli de VL. BOANTĂ.*	
68. Gh. Lazăr de PAUL PAPADOPOL.*	
69. I. Urban-Jarnik de A. GOROVEI.*	
70. G. Enescu de M. COSTIN.*	
71. Dr. C. I. Istrati de C. KIRIȚESCU.*	

Seria D. „ȘTIINȚA APLICATĂ“.

Nr.	Nr.
1. Fabricarea săpunului de A. SCHÖRR.	21. Șase montaje de radio de CĂP. DR. M. ZAPAN.
2. Motorul Diesel de ING. CASETTI.*	22. Cinematografia de CĂP. M. ZAPAN.
3. Industria Parfumului de E. SEVERIN.	23. Automobilul de CĂPIT. DE AVIAȚIE. M. PANTAZI.
4—5. Aerul lichid de ILIE MATEI.	24. Fabricarea sticlei de G. A. FLOREA.
6. Industria Azotului de L. CATON.	25. Gazele otrăvitoare de CĂP. DR. M. ZAPAN.*
7—9. Locomotiva de ING. CASETTI.	26. Împăierea păsărilor de N. C. PĂNESCU.*
10. Aeroplanul de DR. V. ATANASIU.	27. Legatul cărților de I. CARAMALĂU.*
11. Baloane și Dirijabile de C. MIHĂILESCU.	28. Innotul de P. EPUREANU.*
12. Betonul Armat de ING. N. GANEA.	29. Scoaterea pătelor de VICTORIA A. VELCULESCU.*
13. Gări și trenuri de G. ȘIADBEI.	30. Cum navigă corăbiile de SPARDECK.*
16. Tiparul de VASILE ROMANESCU.	31. Planorul de ING. G. LIPOVAN.*
17. Ce se scoate din cărbuni de C. V. GHEORGHIU.	32. „Cartea Românească“ de I. SIMIONESCU.*
18. Industria materiilor colorante de G. A. FLOREA.	33. Descoperiri și invențiuni de LATZA TRANDAFIR.*
19. Fotografia de CĂP. DR. M. ZAPAN.	
20. Industria zahărului de G. I. BAOBIANU.	

Răspândiți „CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

E cea mai trebuitoare bibliotecă. Unică prin varietatea cuprinsului, prin ieftinătate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului, dându-i noțiuni clare din alte domenii; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor.

S'au tipărit până acum peste 2.310.000 cărțițele.